

ליכא קל וחומר משן ועין דיסורין ממרקין עונותיו של אדם, לכן אמר וכי יפקוד ליום הדין מה אשיבנו. ודו"ק. ודפח"ח.

פרשת חיי שרה

לְשׁוֹן הַשְׁמַע שְׁלֹמָה [דף ו:]: וה' ברך את אברהם בכל. *פירש"י ז"ל בגימטריא בן. וכן הבן שואל, מה צריך לדקדק מהגימטריא. ויראה, דכיון שיש מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה אם היה לו בת או לא (ב"ב מז:), כ"ה הכריע רש"י ז"ל מהגימטריא שלא היה לו בת, תדע דגימטריא דבכל הוא בן, לומר שזו היא הברכה שאין לו בת.

נ"ב: וְלֵי נראה דרמז בזה, זכר גימטריא ברכה, ונקיבה גימטריא בקללה, עיין ספר החיים (חיים טובים פ"א). כ"י וי"ל לאו מגימטריא דבכל בן, [ד]למא בת היה לו ובכל שמה, אלא מגימטריא דברכה בן ולא בת, וק"ל. וזוהי כוונת וה' בריך, בן היה לו.

(בקובץ באו"י כו) הביאו בשם "שמעתי". וכמו כן הוא כתוב בתורת משה להחתם סופר (פ' משפטים). [ובספר חנוכת התורה (אות קצא) הביאו על שם הגר"ר העשיל. ולא פירש מקורו. אך הוא מועתק מלה במלה מספר שיחת חולין של ת"ח (שנדפס ג' שנים לפני כן), אשר שם הביאו בשם "שמעתי" סתם]. כד בתורת משה הביא כן בשם "הריב"ש". ובספר שיחות חולין של ת"ח ובחנוכת התורה הובא בשם "רב האי גאון". ובספר רב ייבי איתא "על פי שאלה אחת דנשאלה וכו' ונפשט מהא דאיתא במסכת ברכות". [ויש להעיר, שגם הגאון מראגאטשאו נשאל שאלה זו, ופשטה כמו כן ממימרא זו. הובא בצפנת פענח עה"ת משפטים. העירני לזה הגר"ר שמעלקא קליין מברוקלין]. כה "וה' ברך את אברהם בכל, מאי בכל, רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת, רבי יהודה אומר שהיתה לו בת, אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה." כו וכן כתב בספרו אגרת הטיול (חלק הרמז אות ז). וכעין זה איתא בבעל הטורים פ' בראשית וא. כז ע"ש.

לְשׁוֹן הַשְׁמַע שְׁלֹמָה [דף ו:]: לכו ונשובה אל מאמר הקודם (ב"ר מח, ג), אמר וירא אליו וגו' הה"ד אם אמאם משפט (איוב לא, יג) וכו'.

נ"ב: וְבִשְׁם ה"ה המוכיח שמעתיכ (ומנו) על פסוק (הנ"ל) אם אמאם [משפט עבדי ואמתי בריבם עמדי ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה אשיבנו] וגו'. דאיתא בתשובה אחת, כ"ד דעבד [ש]יוצא בשן ועין, אם [ה]עבד לא טב עבד, וגרם בעצמו שהרב הפיל שינו ועינו, מהו אי יצא לחירות, ע"ש.

ואמר ה"ה המוכיח ראייה, מדברי חז"ל (ברכות ה). דיסורין ממרקין עונותיו של אדם קל וחומר משן ועין דעבד יוצא לחירות. וידוע דהקב"ה דשלח יסורין ודאי לא עבד דינא בלא דינא, וכיון שהוא גרם בעצמו יסורין למה ממרקין עונותיו של אדם, דהא ליכא קל וחומר משן ועין. על כרחך אפילו אם התחיל עבד לריב עם רבו ורבו הפיל שינו ועינו אפילו הכי יצא לחירות.

וְזֶה אמר איוב, אם אמאם משפט עבדי [ואמתי] בריבם עמדי, ר"ל שהם התחילו לריב עמדי, ואמאם המשפט דאינן יוצאין בשן ועין, ולפי זה

דהאי פרשה לאחר מתן תורה היא, אמנם הרי בגמרא (שבת פח. חגיגה ו. יבמות ה:) ורש"י בכל המקומות (שם וגייטין פח: משפטים כד, א-ד; פנחס כח, ו) מבואר שלפני מתן תורה היתה, וכן פרש"י בעמוד הקודם בזבחים שם (קטו:) עולה שהקריבו ישראל במדבר קודם מתן תורה דכתיב וישלח את נערי וגו', ולכן ס"ל לרבינו דלאו דוקא ממתן תורה קאמר, אלא משעה שהיו מוכנים לקבל התורה יצאו מדין בני נח, [וכדרך שפירש בקדושת לוי אלו קרבנו לפני הר סיני, שהשיגו אז התורה לקיימה כאע"ה]. ואף הירושלמי שמפרש שלמים שלימים, י"ל דס"ל שלכלל ישראל היה דין בני נח עד מתן תורה ממש, אבל האבות עצמם להסוברים שהיה דינם כישראל הקריבו שלמים ועולות, ולכן הוצרך לומר לאברהם אבינו והעלהו לי לעולה. [והסוברים שאף האבות היה דינם כבן נח, יסברו כמ"ד קרבו שלמים לבני נח]. כג פירוש זה נמצא בספר רב ייבי על התורה פ' משפטים [בחדושי אבי המתבר] "בשם הרב המוכיח המנוח מו"ה נטע מדובנא". ובדרושים של הגר"ר מאיר יעקב בז רבינו